

Ob 3½ uri došli smo do Gradiške. Tukaj še le opazi se prvič znatna razlika med avstrijskim in bosanskim narodom. Na levi strani Save leži Gradiška, na desni pa bosanski Berbir (turška Gradiška). Avstrijska Gradiška je prijazen trg in jako živahen. V Berbiru vse je drugo. Trdnjava razrušena, ulice po turškem običaji so vmazane, narod pa s prekrizanimi nogami melanholično sedi pred hišami ili na obalih Save in zamišljeno gleda na avstrijsko stran. Tu se nika-kega socijonalnega ali trgovskega življenja ne vidi; ves narod obavlja trgovino sedé; a vsa druga je živahnost na drugi strani.

To je prvi vtis, ki ga naredi neizmerna razlika med avstrijsko in bosansko zemljo na ptujca, kateri v onih krajih ni še bil. (Dal. prih.)

Politične stvari.

Potrebščine evropskih držav 1879. leta

v primeri z letom 1865.

V časniku „Polit. Frag.“ smo te dni brali sestavo državnih stroškov evropskih držav od leta 1865. in pa leta 1879. Temu pregledu, ki kaže, koliko je vsaka država v imenovanih letih denarja potrosila, pa je dodan tudi pregled, koliko je vsaka država dolgov imela leta 1879. tudi v primeri z letom 1865.

Ker utegne naše bralce zanimati ta pregled, podamo ga jim v sledečih vrsticah z dostavkom, da številke pomenijo milijone goldinarjev.

1 Po tej sestavi je imela stroškov:

	1865. leta:	1879. leta:
Nemčija	318½	660½
Avstro Ogerska	520½	602½
Francija	945	1192
Angleška	675	855
Rusija	516½	1075
Italija	363	565
Španija	262½	301
Nizozemska	79	102
Belgija	68	108½
Danska	15	23
Švedija	21	45
Norvegija	11	28
Portugalska	45	70
Grška	10½	21½
Turčija	124	130
Švica	75	17

V drugi vrsti vidimo dolgove tudi v milijonih goldinarjev našete v primeri lanskega leta z l. 1865. Imela je dolgov:

	1865. leta:	1879. leta:
Nemčija	1252½	2201½
Avstro Ogerska	3095	4212½
Francija	5560	8250
Angleška	8085	7787½
Rusija	2030	6000
Italija	1830	4085
Španija	2100	5250
Nizozemska	1870	1320
Belgija	250	622
Danska	95	102½
Švedija	45	120
Norvegija	19	52½
Portugalska	400	825
Grška	72½	200
Turčija	480	2500
Švica	15	14

Iz gori navedenega pregleda državnih stroškov je razvidno, da so se stroški najbolj pomnožili v Nemčiji in Rusiji, in da vzrok te pomnožitve je posebno vojaščina bila.

Kar se tiče dolgov, so se le na Angleškem in Nizozemskem zmanjšali, v vseh vojnih državah, kakor na Francoskem, Nemškem, Ruskem, Avstro-Ogerskem in na Laškem so se zelo povikšali.

Te suhe številke pač dajejo mnogo povoda k vprašanju: ali more vse to tako naprej iti kakor dozda in kako dolgo?

Mnogovrstne novice.

* *Stenografija* se je lansko leto predavala v 365 šolah in razširjevalo jo je 334 stenografičnih društev. Izučilo se je po vsem svetu 21.677, in sicer v Nemčiji 10.871, v Avstriji 9150, po drugih deželah pa 1665 stenografov. Tudi v ženskih krogih se ta umetnost hitro razširja. V nekem draždanskem stenografičnem almanahu je imenovanih 1315 gospic in gospej, ki uže prav dobro stenografijo. — To je pač živ dokaz, da se korist te umetnosti čedalje bolj pripoznava.

Naši dopisi.

Z Dunaja 1. sveč. — Vsaki dan od božičnih praznikov sem obetal nam je važnih novic — vsaj večje jasnosti političnega položaja našega — pa vse pričakovanje ostalo je do danes nespolnjeno. Posebno pretekli teden bil je zelo bogat o kombinacijah novih ministrov. Iz začetka nadaljevala se je govorica o kandidatih za naučno ministerstvo, in imenovali so se posebno Kriegsau, Gödel, Dunajevski in Čerkawski. Potem se je reklo, da Stremayer ne bode nikdar trpel tako odločnih avtonomistov poleg sebe, da temveč rajši sam odstopi, pa seboj potegne Horsta in Korba. Ker se je Chertek uže tudi štel odpravljenega — stoječ tako in tako zmirom na Stremayerjevi strani — imenovali so se uže vsem tem nasledniki, deloma iz birokratičnih, deloma in poglavitno pa iz odličnih krogov desnice. Uže je bil ves zrak poln desniških ministrov, — vsi dunajski časniki so uže na drobno dokazali, da bi se gotovo drugi dan svet podrl, ako bi se tako ministerstvo vmestilo — in res bilo je tako. Svet sicer še stoji — pa ministerske kombinacije so se zopet razbile, — in kakor je podoba, se utegne to še nekolikokrat zgoditi. Konec kombinacij pa je bil ta, da se desnici hoče dovoliti njen denarni minister, to je, zbornicama in drugim ministrom tlačan. Na kratko rečeno: današnji konglomerat nasprotnih si ministrov hoče še dalje desnici pustiti privilegij: za ministerstvo glasovati, — levici pa hudo kazni, da ministerstvo po njeni volji dalje vlada. — Kakor se nam naznanja, desnica ta svoj privilegij do jedra pozna in je pripravljena, vsako ugodno priliko porabiti, da si ono hudo kazni zasluži, katera levičarje zdaj tako tare.

V Gorici 1. febr. — Tisti odbor, ki se je pod predsedništvom deželnega glavarja uni dan ustanovil, da bo nabiral pomočke za reveže naše dežele, spravi je že brž drugi dan 3000 gold. skup. — Naš slavi veterani v javnem življenji — apelacijski svetovavec v pokoju gosp. Anton Gorjup, izprosil si je kot deželni odbornik odpust za nedoločen čas zato, ker je bolehen. Namestoval ga bo v deželnem odboru in v dež. šolskem svetu g. dr. Tonkli. — V podporo mestnim ubogim je bil 29. dne u. m. zvečer velik koncert v gledišči; udeležilo se ga je vse,

kar zna v našem mestu peti ali gosti. Nabralo se je 762 gld. — Naša policija je — potegnila šemo z obraza nekim malopridnim ženskim „šemam“, ki so pretekli teden popolnoma kot nune oblečene hodile po mestu in hotele pokazati s tem svojo — „oliko“ in „duhovitost“. — V podgorski papirnici se je zgodila 28. u. m. dvojna nesreča. Enemu delavcu je stroj odrezal desno roko, drugemu pa, ki mu je hotel pomagati, odrhl hrbet tako, da je v smrtni nevarnosti. — V Št. Andreži pri Gorici je 27. u. m. umrl sloveči homeopat, gosp. vikarij Ignacij Peternel, iz Spodnje Idrije domá. Bil je rajni 75½ l. star in 48 let mašnik; v Št. Andreži je bil 23 let in 2 meseca. Prirojeni slabosti in raznim svojim boleznim je znal blagi starček čudovito ukljubovati, tako, da se je na pr. le kakih pet ur pred smrtjo dal v posteljo spraviti. — Interpelaciji Obreza-va v zbornici poslanski in Winkler-jeva v delegaciji o zadevi Abendrothovi ste tudi naše ljudi razveselili. Bog daj, da bi reveži prišli do svojega zaslužka. — Kratek pust — veliko plesa! Človek ne bi veroval, v kake namene se dandanašnji pleše! Pleše se za sirote, za pogorelce, za take, ki jih je povodenj zadela in za vsakošne siromake. Nekaj novega pa si je izmislilo pri nas ital. bralno društvo: napravilo je sinoči ples z maskerado v gledišči za — ljudsko knjižnico! Kaj ne, da bi ta ples lahko imenovali ples za duševno siromaštvo? Modèrni humanizem ga ne dá več solda milošnje brez obresti. „Dam, da imam“ — to je njegovo gèslo, to je, dam, pa da tudi sam kaj dobička imam. Če se bo novodobna dobrodelnost tudi v prihodnje tako čvrsto razvijala, kakor se poslednji čas v mnogih ozirih razcveta, morali bomo še doživeti, da se bode celó za uboge mrličke plesalo ali pa vsaj godlo in igralo, v tem zmislu namreč, da se napravi ples ali koncèrt za pogrebne stroške!

Iz Št. Jerneja 1. svečana. — 30. dne u. m. smo izročili materi zemlji truplo gosp. Florijana Gregorič-a, c. kr. gimnazijalnega profesorja v pokoji, posestnika na Doljni Brezovici pri Št. Jerneju na Dolenjskem. Umrl je starček v 83. letu svoje starosti, previden s sv. zakramenti za umirajoče; pogreba se je udeležilo veliko ljudstva, ki je ranjkega visoko spoštovalo. Bil je rajni svoje dni profesor v Trstu, potem pa tukaj uže mnogo let v pokoji. Imel je dva brata, ki sta bila oba duhovna; eden je bil župnik na Čatežu, drugi pa menda nekje v Istri. Rajni je bil neki dober profesor in še sedaj v visoki starosti je zmirom v knjigah tičal in pisal. Sestavil je neko slovnico, ki pa ni prišla na svetlo; starček imel je nekako čudne pojme o pisavi, Ljubljana mu je bila „Iblana“, namesti konj je pisal „koj“ in tacega še več. Bodi mu zemljica lahka! — Pri nas je letos, kakor drugod, ostra zima; krompir je tudi v obokanih kletih zmrznil; kako je s trto in s sadnim drevjem, se še dobro ne vé. Sadjereja bi se morala bolj gojiti po Dolenjskem in na napravo drevesnic več skrbí obračati, da bi tudi mladina v sadjereji bolje podučena bila, kajti teoretični poduk brez dejanske vaje je presuhoparen. Naši srenjčani, deloma po pritisku od mnogih tujcev, deloma pa tudi nekaterih glasovitih domačinov, so čudni svetniki; namesti da bi skušali pridobiti si za povzdigo sadjereje in kmetijstva sploh potrebnih vednosti, ki jim jih ponujajo knjige in časniki v domačem jeziku, so zamaknjeni v nemščino, s katero si ne enega boljšega drevesca na vrt in ne enega repa v hlev ne pridobijo. Revčeki na duhu res mislijo, da le tisti je „gospod“, ki par nemških besedi zna, in zato taki stariši hrepenijo le po tem, da bi se njihovim otrokom nemščina v glavo ubijala če tudi le v majhnih koščekih; za vsa druga znanja jim ni mar! V ljudski šoli je uže družih predmetov obilo, mladini

za življenje potrebnih, zdaj naj jo pa učitelj še trpinči z učenjem tujega jezika, ki se ga na tem mestu naučiti ne more in jej tudi na nobeno pravo korist ni. Kar se tiče poduka o kmetijstvu v nadaljevalnih šolah, bilo bi pač treba marsikaj predrugačiti, da bi se dosegel namen, ki ga tudi želi sl. ministerstvo kmetijstva; al bolje je o tem molčati, ker odkritosrčna beseda lahko zadene na ta ali uni paragraf, po katerem se pisatelju dandanes beseda zapre!

Iz Ljubljane. Še zmerom nas tare huda zima z debelo meglo dan za dnevom. In tako smo si prav podobni z Dunajem, to je, s političnim mrazom na Dunaji, ki ga trpeti mora naša stranka v zeló debeli megli, v katero je še zmerom zavito mišljenje grofa Taaffe-a. Ko je unidan tehtne besede izustil v zbornici poslancev, da „Slovani se ne smejo na steno pritiskati“, dobil je zaupnic tudi od nas slovenskih trpinov, al zaupanje uže umira, da grof Taaffe izvrši preblage besede prestolnega govora, in bojimo se, da v očigled na novo oživiljenega protiustavnega rogovilstva ustavaške stranke ne pridemo do notranjega miru. Beseda „potrpite še!“ je lahko rečena; al kdor trpi, mora vendar v čem znamenja imeti, da bode njegovega trpljenja kedaj konec.

— (Iz seje družbe kmetijske), ki je 1. dne t. m. bila pod predsedstvom g. barona Wurzbacha, je došlo „Novicam“ sledeče poročilo: Na priporočilo družbe kmetijske in deželnega logarskega nadzornika je sl. ministerstvo kmetijstva z odlokom od 8. dne u. m. Andreju Rovanu, posestniku na Colu, za hvalevredni in vspešni trud, s katerim z lesom zasaja lastna svoja posestva, pa tudi marljivo sodeluje pri varstvu državnega lesovja, podelilo premijo s 100 gold., — Ignaciju Ustarju, posestniku v Veliki Vasi, in Martinu Hribarju, posestniku v Cirkušah pa za marljivo zasadbo lesa na lastnih posestvih, vsacemu premijo po 20 gold. odločilo. — C. k. deželna vlada naznanja družbi, da je od sl. finančnega ministerstva jej po dovršeni zemljiški vce-nitvi iz Tirolskega na razpolaganje poslana c. k. gozdna komisarija Fr. Suda in Jos. Pučiča v začasno tukajšnjo službo prevzela z določbo, da prvi gré v Kranj za gorensko, drugi pa v Postojno za notranjsko stran. — Gosp. vitez Schneid-Treuenfeld je poslal družbi 25 gold. v pripomoč tisku knjižice „Glavna vodila umnega kmetovanja na malem posestvu“; odbor sklène za blagodušno podporo toplo se zahvaliti radodarnemu rodoljubu. — Peticijo podružnice metliške za zidanje dolenjske železnice pošlje centralni odbor s toplim priporočilom sl. državnemu zboru. — Vabilo k udeležbi 1. vinskega sejma, ki ga prihodnji mesec hrv.-slav. društvo napravi v Zagrebu, sklène odbor, ki rad pripomaga k vspešni izvršitvi ove naprave, razglasiti v „Novicah“, da se vinski trgovci opozorujejo na razstavo hrvatskih vin. (Kon. prih.)

— (V predzadnjem zboru mestnega odbora) sta se morala narodna odbornika g. Regali in dr. Zarnik zopet puliti za to, da bi se imenik mestnih volilcev dal natisniti, kar je nekdanj, ko je narodna večina na „rotovžu“ sedela, navadno bilo. Nemški gospodje smatrajo pa to stvar kot skrivnost, ki ne sme „aus den heiligen Hallen des Rathsaales“. Čudno!

— (Veselica v čitalnici naši 1. dne t. m.) sme se po pravici sijajna imenovati v obéh razdelkih. Izvrstno dovršeni program „besede“ in entuzijazem, ki so ga vneli mili nam gostje iz Notranjskega, probudil je neko posebno veselje, ki je kraljevalo blizo do jutra. Kakor je našim čitateljem znano, ste velik del besednega programa prevzele gospá Eogelhilda Lavričeva iz Rakeka in gospá Milka Gerbičeva iz Cerknice, spremljani od gosp. Fr. Gerbiča, s pesmami Mendel-

sohn Bertholdia, Mayerbeera in pa Gerbiča. In kako ste izvršili svoje naloge? Tako, da ti dve elegantni gospé lahko sebi rečete: „venimus, vidimus, vicimus“. Živa priča temu je bil vihar ni aplavs po vsaki njunih pesmi, ki ni potihnil, dokler niste dodali programovim pesmam še drugih. Pri obéh gospéh bilo je občudovati o dvospevih precizno in harmonično zlivanje glasov; njuna milodoneča glasova sta tako eden k drugemu priležna in vbrana, da ste takoj srca občinstvu ogreli. Gospa Lavričeva ima jako simpatičen glas in pozna se jej brž, da je vrlo izurjena pevka, ki pa tudi poje z živim občutkom, kar je posebno v narodni pesmi „Kje dom je moj“ dokazala. Solze so stopile poslušalcem v oči slišati priljubljeno to pesem tako ginjaivo in navdušeno péti. Občudovali smo tudi pri gospej Lavričevi korektno in razumljivo izgovarjanje teksta. Gospa Milka Gerbičeva slovi kot izvrstna operna pevkinja in v Mayerbeerjevi „pesmi pažeta“ obnovila je svoj renomé brilantno. Njen lepo doneči glas in dobra šola dopuščajo jej, da premaga najtežje kolorature in pasaže sigurno in lahkotno. Pa tudi domačo pesem „Luna sije“ je kaj ljubko peła. — Gerbičev dvospev „V noči“ je jako lepa kompozicija, ki se popolnoma zлага z besedami poezije in je ne samo, kar se tiče melodije, temveč tudi harmonizacije, umetniško izdelana. Gospóda Viktor Parma in Anton Klein je bilo veselo poslušati in videti, kako sta z lokom goslam izvabila mile glasove. Čestitamo mladima gospodoma, da sta s pridno vajo dospela uže do take izurjenosti, da moreta koncertantne komade tako vrlo dobro izvrševati. — Gospódičina Marija Orlova pa je nju, kakor tudi zbor „Kdo je mar“ na glasoviru spremljaje, tako srečno rešila svojo nalogo, da je tudi njej donela glasna hvala. — O našem pevske m zboru pod izvrstnim vodstvom gosp. V. Valente, ki si je za ta večer izbral krasna zbora „Jadransko morje“ od Hajdriha in „Kdo je mar“ od dr. Benj. Jpavica, pa obširno poročati ni treba, vsaj je v obče znano da cela Ljubljana nima enacega. — Kako živahen in lep je bil bal, pri katerem se je sukalo blizo 60 parov, to popisavati, prepuščamo drugim na Terpsihornem spretnejšim peresom.

— (Marijina bratovščina) je 29. u. m. imela občni zbor. Družbe predstojnik gosp. Josip Regali je zboru razložil jako ugodni stan tega društva, ki je koncem lanskega leta štelo 447 moških in 1393 ženskih udov, skupaj tedaj 1840. Premoženje društva je lansko leto narastlo na 22.436 gold. 11 kr.

— („Beseda“), ki so jo letos v seminišči gospodje bogoslovci napravili godu gospoda knezoškofa na čast, je bila jako odlična.

— (Vabilo.) V pomoč stradajočim Notranjem napravi čitalniški moški zbor na debeli četrtek 5. dne t. m. v prostorih čitalniške restavracije pevsko veselico. Program tej veselici je: 1. Eisenhut — „Bura“, moški zbor z bariton samospevom. 2. „Jurček“, komičen čveterospev. 3. Koschat — „Pozdrav domovini“, moški zbor s tenor samospevom. 4. Nedved — „Zvezdi“, samospev za bariton in zbor. 5. Eisenhut — „V naravi“, šaljivi zbor. 6. Hajdrih — „V tihi noči“, čveterospev. 7. Rihar — „Mlatiči“, moški zbor. 8. Geneè — „Laška salata“, šaljivi moški zbor s samospevom za tenor (g. Meden). 9. Dregnert — „Krojaška“, osmospev. 10. Koncert gledališke godbe pod vodstvom kapelnika g. Meyerja. — Vstopnina za osobo 30 krajc., brez omejenja posebne radodarnosti. — Začetek ob pol osmi uri zvečer.

Čitalniški pevski odbor.

— (Dramatično društvo) uljudno prosi sl. národna društva in posamesne gospode, katerim so se na njihovo prošnjo posodile knjige, igre ali muzikalije, naj brez odloga franko vrnejo društveno imenje, ker bi društvo prisiljeno bilo prijaviti imena zanikrnih izposojevalcev, če bi ta poziv bil brez vspeha.

Odbor.

— (Pobirki iz časnikov.) Z ozirom na strastni prepir med „Brenceljom“ in „Slov. Narodom“ zaradi cerkvene glasbe naj bi vendar nasprotniki in zagovorniki njeni, ki so se celó zašli v osobne napade, tako na g. Riharja kakor na g. Försterja, se spominjali znane jim izreka: „Est modus in rebus, sunt certi denique fines!“ — V 27 listu dunajskega časnika „Vaterland“ smo te dni brali s podpisom „Viele Katholiken“ sledečo zahvalo knezu Windischgrätzu za to, da se je krepko potegnil za uboge idrijske rudokope: „Sr. Durchlaucht Fürsten Ernst Windischgrätz sprechen die Unterzeichneten ihren Dank aus für die Interpellation betreffs der unmenschlichen Behandlung der Bergknappen in Idria. Möge diesen unchristlichen Zuständen doch baldigst ein Ende gemacht werden!“ — Kaj pravijo k temu „Tagblatovci“, ki zaničevaje Windischgrätzovo interpelacijo trdijo, da delavci v idrijskem rudniku pod regimentom Lipoldovim in Onderkovim živijo kakor v nebesih?

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Izvrstni govor barona Hübnerja, pod cesarjem Napoleonom III. avstrijskega poslanca v Parizu, je unidan v delegaciji avstrijski, probudil veliko pozornost. Ker je med drugim rekel, da Avstrija ne pride do notranjega miru, dokler k rona sama (cesar) ne razsodi razpora med nemško in slovansko stranko, so ga ustavaški časniki strastno napadli, „klerikalca“ imenovali itd. In vendar je mož resnico povedal. — Živa priča temu je zdaj to, da nemčurski pemski glavarji kuhajo protispomenico oni spomenici česki, ki zahteva Slovanom ravnopravnost v šoli in uradih!

V podporo siromakom na Notranjskem

so darovali in vredništvu „Novic“ izročili gospodje državni poslanci: dr. Poklukar 10 gold., vitez Schneid 10 gold., A. Obreza 10 gold., K. Klun 10 gold., grof Margheri 10 gold., grof Hohenwart 10 gold., knez Ernst Windischgrätz 20 gold.

V podporo Istrijanom

g. Josip Merzel 2 gold. 60 kr.

Telegram „Novicam“.

Z Dunaja 3. februarija.

Bosenska postava je bila v današnji seji skoraj enoglasno sprejeta; — v državno sodnijo izvoljeni so kandidati desnice. Prihodna seja z obravnavo zemljiške postave je v četrtek 5. februarja.

Žitna cena

v Ljubljani 28. januarija 1880.

Hektoliter: pšenice domače 10 gold. 8 kr. — banaška 12 gold. 3 kr. — turšice 6 gold. 60 kr. — soršice 7 gold. 99 kr. — rži 6 gold. 39 kr. — ječmena 4 gold. 39 kr. — prosa 4 gold. 20 kr. — ajde 5 gold. 20 kr. — ovs 3 gold. 31 kr. — Krompir 3 gold. 5 kr. 100 kilogramov.